

СТОМАТОЛОШКА КОМОРА НА МАКЕДОНИЈА

ODA STOMATOLOGJIKE E MAQEDONISË

MACEDONIAN DENTAL CHAMBER

ИНИЦИЈАТИВА ЗА ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ЗДРАВСТВЕНАТА ЗАШТИТА

(„Службен весник на Република Македонија“ бр. 43/12, 145/12, 87/13, 164/13, 39/14, 43/14, 132/14, 188/14, 10/15, 61/15, 154/15, 192/15, 17/16, 37/16 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 20/19, 101/19, 153/19, 180/19, 275/19, 77/2021, 122/2021 и 178/2021) по скратена постапка

Иницијативата произлегува од утврдените надлежности во член 9 став 1 точка 23 од Статутот на Комората („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 118/21), според кој меѓу другото, Комората покренува и дава иницијативи за донесување и изградување на мислења и дава предлози по однос на закони, прописи и други мерки од областа на стоматолошката здравствената заштита, кои се однесуваат на стоматолошката здравствена заштита, согласно Законот, констатираните проблеми при практичната примена на Законот, предлозите од членовите на Комората за унапредување и подобрување на законските решенија и нормативно доуредување на одредени прашања.

Иницијативата беше разгледана на седница на Извршниот одбор на Комората, одржана на ден 06.10.2021 година и усвоена на седница на Собранието на Комората одржана на ден 27.10.2021 година, а ги содржи следните предлози за дополнување на Законот за здравствената заштита:

1. ПРЕДЛОГ-ОДРЕДБА за дополнување на член 70 од Законот за здравствената заштита

Во член 70 по ставот (3) се додава нов став (4), кој гласи:

„(4) Поликлиника што спроведува стоматолошка здравствена дејност во две или повеќе ординации може да спроведува дејност на примарно ниво во ординации од примарно ниво и специјалистичко-консултативна дејност во ординации од секундарно ниво (стоматолошка поликлиника на примарно и секундарно ниво).“

ТЕКСТ НА ОДРЕДБАТА ОД ЗАКОНОТ ЗА ЗДРАВСТВЕНАТА ЗАШТИТА („Службен весник на Република Македонија“ бр. 43/12, 145/12, 87/13, 164/13, 39/14, 43/14, 132/14, 188/14, 10/15, 61/15, 154/15, 192/15, 17/16, 37/16, 20/19 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 101/19, 153/19, 180/19, 275/19, 77/21, 122/21 и 178/21)

ШТО СЕ ДОПОЛНУВА

Поликлиника

Член 70

(1) Поликлиника на примарно ниво спроведува здравствена дејност во две или повеќе ординации од примарно ниво и соодветна дијагностичко-лабораториска, односно заботехничко-лабораториска дејност, во зависност од здравствената дејност што се врши во ординациите.

(2) Поликлиника на секундарно ниво спроведува здравствена дејност на две или повеќе ординации од специјалистичко-консултативната дејност и соодветна дијагностичко-лабораториска, односно заботехничко-лабораториска дејност и радиодијагностичка дејност, во зависност од здравствената дејност што се врши во ординациите.

(3) Поликлиниките од ставовите (1) и (2) на овој член можат да спроведуваат здравствена дејност и ако соодветната дијагностичко-лабораториска, односно заботехничко-лабораториска дејност и радиодијагностичка дејност ја обезбедуваат во договор со друга здравствена установа.

ОБРАЗЛОЖЕНИЕ

Актуелното законско решение дава можност за основање поликлиники на примарно и на секундарно ниво, без можност во една поликлиника да има ординации од двете нивоа на здравствена заштита. Со оглед на тоа што законската одредба не го определува видот на дејноста, односно областа на здравствената заштита во која може да се основа поликлиника на одреденото ниво, согласно разграничувањето по нивоа на здравствена заштита, поликлиника може да се основа со најмалку две ординации од областа и на медицината и на стоматологијата. Согласно оваа одредба, битно е тие дејности да се на примарно или секундарно ниво и со тоа да можат да бидат во рамките на една поликлиника како правен субјект.

Ако поликлиниката врши дејност само во областа на стоматологијата, тогаш поликлиника на примарно ниво може да се основа само со ординации по општа стоматологија, а поликлиника на секундарно ниво само со ординации од области во стоматологијата што се вршат на секундарно ниво како специјалистичко-консултативна здравствена дејност: орална хирургија, ортодонција, стоматолошка протетика, болести на устата и парадонтот, болести на забите и ендодонтот, максилофацијална хирургија, детска и превентивна стоматологија.

Стоматологијата е комплексна област од здравствената заштита која спроведува комплетна здравствена заштита и го третира оралното здравје на пациентот во целина, преку превенција, дијагностицирање, интервенција, третман, лекување, терапија и рехабилитација. Тоа најчесто бара интегриран пристап во дијагностиката, координиран пристап во третманот и соработка во начините на лекување меѓу општата стоматологија и специјалистичките гранки од областа на стоматологијата. Услугите во општата стоматологија често бараат брза интервенција од некоја од специјалистичките области или континуиран третман и следење на пациентот во соработка со некоја од специјалистичките области, а специјалистичките области често бараат основна стоматолошка услуга како дел од превенцијата, како елемент на самата интервенција, како дел од третманот, лекувањето или следењето на терапијата.

Сегашната поставеност на организирање на здравствените установи што вршат стоматолошка дејност е таква што во еден ист физички објект од ист основач има регистрирано две установи: една установа која е поликлиника на примарно ниво со две или повеќе ординации по општа стоматологија во свој состав и друга, посебна, установа која е само специјалистичка ординација. Или, обратно, една установа која е поликлиника на секундарно ниво со две или повеќе специјалистички ординации во свој состав и друга, посебна, установа која е само ординација по општа стоматологија. Во најголем број случаи, во еден ист објект од ист основач има регистрирано две одделни установи само со по една ординација: едната установа е регистрирана за ординација по општа стоматологија, а другата установа е регистрирана за ординација од специјалистичка дејност. Ова е така и во случаите кога тие ординации претставуваат фактичка функционална целина и користат исти капацитети, со заеднички влез, заедничка чекална и заеднички санитарен јазол, но се регистрирани како два посебни правни субјекти, затоа што се две ординации на две различни нивоа на здравствена заштита.

Ваквата законска поставеност ја нарушува интегрираната стоматолошка услуга, создава административни и технички товар во пружањето на услугите на пациентите, во комуникацијата меѓу установата и пациентите и ја отежнува вкупната организација на работата на установите. За пациентите се создаваат обврски за евидентирање на закажувања и приеми во две одделни установи, вршење на одделни наплати од одделни установи, издавање документација од две одделни установи, а за самите установи се создаваат проблеми од организациски, технички и финансиски карактер, во исплатите на платите на вработените, во неможноста или тешката изводливост за прераспоредување на вработените за вршење работни задачи од еден во друг субјект, за организирање нивни меѓусебни замени за време на оправдани отсуства и бројни други тековни проблеми во организацијата на работата. Во услови кога во еден ист објект мора да функционираат две одделни установи, ваквата поставеност го прави редовното работење нерационално, ги зголемува трошоците на работењето, ја намалува ефикасноста и ефективноста во работата и претставува пречка во пружањето квалитетна стоматолошка услуга, што е врвен приоритет и законска обврска на секоја здравствена установа и основна цел на здравствениот систем.

Од друга страна, како резултат на долгогодишното неотворање јавни повици за доделување лиценца за вршење на специјалистичките стоматолошки дејности во мрежата на здравствени установи, голем број специјалисти по стоматологија работат како доктори на стоматологија во примарната здравствена заштита. Со оглед на тоа што во Министерството за здравство во тек се повеќе јавни повици за доделување лиценци за вршење на специјалистичките стоматолошки дејности во мрежата на здравствени установи, овие доктори-специјалисти, по доделување на лиценцата, треба да основаат нови здравствени установи од

специјалистичката област, при што постоечките ординации по општа стоматологија, сега регистрирани како самостојни здравствени установи, ќе треба да ги затворат, да ги преселат во други објекти или, ако има просторни услови, во истиот објект да регистрираат нова установа, која ќе има заеднички влез и чекална со постоечката ординација по општа стоматологија. На тој начин, ќе се создадат голем број нови правни субјекти за специјалистичките области на стоматологијата во исти или различни објекти со веќе постоечките правни субјекти за општа стоматологија, најчесто и со едно исто лице како основач на двете установи. Ќе продолжи истата нерационалност во организациската поставеност и истите предуслови за намалување на ефикасноста и ефективноста во работата во уште поголем број правни субјекти.

Иднината на стоматологијата, нејзиниот развој и поквалитетната стоматолошка услуга за пациентот бара окрупнување на малите ординации кои најчесто вработуваат еден тим составен од двајца здравствени работници и интегрирано, рационално и ефикасно вршење на стоматолошките услуги од повеќе гранки и области во еден правен субјект. Еден од најпрактичните патишта до таа цел е да се дозволи можноста постоечките поликлиники од областа на стоматологијата својот натамошен развој да го остваруваат со формирање нови ординации во свој состав на примарно или секундарно ниво, додека ординациите на примарно ниво да можат да формираат нова специјалистичка ординација на секундарно ниво во свој состав и обратно, а не како посебен правен субјект, така што да можат да продолжат да работат во вид на поликлиника и да се развиваат како единствен правен субјект.

2. ПРЕДЛОГ-ОДРЕДБА за дополнување на член 250 од Законот за здравствената заштита

Во член 250 по став (3) се додаваат два нови става, кои гласат:

„(4) По исклучок од став (1) од овој член во Стоматолошката комора се здружуваат и здравствени работници со средно, вишо и високо стручно образование со положен стручен испит вработени во здравствени установи што вршат стоматолошка здравствена дејност.

(5) За здравствените работници од ставот (4) на овој член Стоматолошката комора води евиденција.“

ТЕКСТ НА ОДРЕДБАТА ОД ЗАКОНОТ ЗА ЗДРАВСТВЕНАТА ЗАШТИТА

„Службен весник на Република Македонија“ бр. 43/12, 145/12, 87/13, 164/13, 39/14, 43/14, 132/14, 188/14, 10/15, 61/15, 154/15, 192/15, 17/16, 37/16, 20/19 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 101/19, 153/19, 180/19, 275/19, 77/21, 122/21 и 178/21)

ШТО СЕ ДОПОЛНУВА

Комори

Член 1

(1) Заради заштита и унапредување на стручноста и етичките должности и права, за подобрување на квалитетот на здравствената заштита, заштитата на интересите на својата професија, следење на односот на здравствените работници кон општеството и граѓаните, докторите на медицина, докторите на стоматологија и дипломираните фармацевти се здружуваат во Лекарска, Стоматолошка, односно Фармацевтска комора.

(2) Во комора се здружуваат и здравствените работници со средно, вишо и високо стручно образование од областа на медицината, стоматологијата и фармацијата.

(3) Коморите од ставовите (1) и (2) на овој член донесуваат статут, кодекс на професионалните етички должности и права, формираат суд на честа и други помошни тела.

ОБРАЗЛОЖЕНИЕ

Во Република Северна Македонија факт е дека во изминатите периоди има недоволен број образовни институции за средно, вишо и високо стручно образование од областа на стоматологијата, за стручни профили за работа во стоматолошки ординации на работно место стоматолошки асистент, односно стоматолошка сестра. Во моментов, не сметајќи ги стоматолошките ординации во здравствените домови и Универзитетскиот стоматолошки клинички центар, има над 1 500 регистрирани приватни стоматолошки ординации во и надвор од мрежата на здравствени установи, што укажува дека бројката на вработени на работно место стоматолошки асистент, односно стоматолошка сестра е над 2 000 здравствени работници.

Поради недоволниот број здравствени работници со средно, вишо и високо стручно образование од областа на стоматологијата, а особено поради непостоење на соодветна образовна установа за дентални асистенти во нашата држава, со Правилникот за потребниот простор, опрема и стручен кадар за основање, почнување со работа и вршење на здравствената дејност во здравствените установи („Службен весник на Република Македонија“ бр. 91/13 и 125/14 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 100/19 и 243/19) е уредено дека како дел од тимот во стоматолошка ординација може да биде здравствен работник со средно, вишо односно со високо образование со стекнати 180 кредити според ЕКТС од областа на стоматологијата односно медицината, и со положен стручен испит.

Поради тоа, во стоматолошкиот тим во ординацијата како стоматолошки асистент работи здравствен работник со образование од областа на медицината од сите здравствени профили, со положен стручен испит. Тоа значи дека за да добие дозвола за работа, покрај доктор од областа на стоматологијата како носител на дејноста, една стоматолошка ординација задолжително мора да вработи на неопределено работно време со полно работно време и најмалку еден здравствен работник на работно место асистент како дел од тимот, кој може да биде од кој било профил од областа на медицината: медицинска сестра/техничар, акушерка, лаборант. За жал, практиката покажа дека овој профил, со средно образование, до истото звање и со положен стручен испит може да се стекне и со краткотрајна преквалификација. Стоматолошката комора на Македонија смета дека тоа е несоодветно.

Здравствен работник со средно, вишо или високо образование од областа на медицината не е стручен профил што во процесот на своето образование е доволно запознат со содржините, потребите и спецификите на стоматолошката дејност и работата во стоматолошка ординација. Дополнително, не постои законска обврска за овие здравствени работници што веќе засновале работен однос како дел од стоматолошки тим за континуирана едукација и запознавање со новите сознанија во стоматолошката дејност. Тоа води кон произволност во нивното работење, а обуката се сведува на насоки, упатства, инструкции и неформална обука од докторите во тимот во текот на секојдневното работење, со што докторот излегува надвор од доменот на своите работни задачи, се одвлекува вниманието што треба да му е посветено на пациентот и на стоматолошката услуга, се вложува дополнителен напор за проверка во спроведувањето на работните задачи што асистентот треба самостојно да ги врши, со што секако се намалува квалитетот на стоматолошката услуга.

Актуелното законско решение дава можност во комора да се здружуваат и здравствените работници со средно, вишо и високо стручно образование од областа на медицината, стоматологијата и фармацијата. Но, покрај можноста за посебно коморско здружување, во состојба кога има хипопродукција на стоматолошки асистенти и кога согласно позитивните прописи е дадена можност на овие работни места да се вработуваат здравствени работници од областа на медицината, неопходна е законска измена со која ќе се даде можност за активно вклучување на стоматолошките асистенти и на вработените здравствени работници на работни места стоматолошки асистенти во Стоматолошката комора на Македонија, во која се здружуваат докторите на стоматологија во чии тимови работат.

Нивното вклучување во Стоматолошката комора ќе значи учество во органите и телата на Комората, континуитет во тековните прашања од интерес на професијата и дејноста во која работат, размена на информации за актуелни случувања, унапредување на квалитетот на работниот живот. Од друга страна, силно ќе се афирмира и нивното учество во заштитата и унапредувањето на нивните права во здравствениот систем, што се покажа апсолутно потребно во процесот на имунизација против ковид-19, кога единствената помош во организацијата, пристапот и самото спроведување на имунизацијата им беше овозможена преку Стоматолошката комора.

Во светски рамки, а особено регионалните компаративни правни искуства (Хрватска, Босна и Херцеговина, Албанија), денталните асистенти, додека работат како дел од стоматолошки тим, се дел и од стоматолошките комори, во кои имаат посебни тела кои ги застапуваат во телата и органите на коморите, а на самите комори дури им се доделени и јавни овластувања за водење регистар на стоматолошки асистенти и за нивна континуирана едукација.

Основната законска поставеност на Стоматолошката комора на Македонија е заштита и унапредување на стручноста и етичките должности и права, подобрување на квалитетот на здравствената заштита, заштитата на интересите на стоматолошката професија и следење на односот на здравствените работници кон општеството и граѓаните. Во рамките на тоа, можноста за вклучување на стоматолошките асистенти и на вработените здравствени работници на работни места стоматолошки асистенти во Стоматолошката комора на Македонија ќе создаде основа за заштита и унапредување на нивниот статус во здравствениот систем, инкорпорирање во

процесите на заштита на интересите на стоматолошката професија и дејност во која работат како дел од тимот, што конечно ќе влијае и на подобрување на квалитетот на стоматолошката услуга во чие пружање учествуваат.

3. ПРЕДЛОГ-ОДРЕДБА за дополнување на член 256 од Законот за здравствената заштита

Во член 256 став (1) по точката 3) се додава нова точка 4), која гласи:

„4) донесува акт за утврдување на минималните цени на здравствените услуги кои пациентите ги плаќаат со лични средства;“

Точката 4) станува точка 5).

ТЕКСТ НА ОДРЕДБАТА ОД ЗАКОНОТ ЗА ЗДРАВСТВЕНАТА ЗАШТИТА

(„Службен весник на Република Македонија“ бр. 43/12, 145/12, 87/13, 164/13, 39/14, 43/14, 132/14, 188/14, 10/15, 61/15, 154/15, 192/15, 17/16, 37/16, 20/19 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 101/19, 153/19, 180/19, 275/19, 77/21, 122/21 и 178/21)

ШТО СЕ ДОПОЛНУВА

Задачи на собранието

Член 256

(1) Собранието на комората ги извршува особено следниве задачи:

- 1) донесува статут на комората;
 - 2) донесува годишната програма за работа и финансискиот план и извештаите за нивно спроведување;
 - 3) одлучува за висината на членарината и
 - 4) одлучува за именувањето и отповикувањето на претседателот на комората и на членовите на управниот и надзорниот одбор.
- (2) Со програма за работа и финансискиот план од ставот (1) точка 2 на овој член се определуваат задачите и висината на финансиските средства на комората и целта на нивното користење.
- (3) Начинот на свикувањето и одлучувањето на собранието се уредува во статутот.

ОБРАЗЛОЖЕНИЕ

Во отсуство на Ценовник за минимални цени кои би се применувале за стоматолошките услуги кои не се покриваат од Фондот за здравствено осигурување на Република Северна Македонија, односно за услугите кои не паѓаат на товар за задолжителното здравствено осигурување и кои пациентите ги плаќаат со лични средства, овие цени во практиката не се воедначени по ниту еден елемент, се разликуваат во зависност од установата и се оставени на слободна проценка и оформување. Тоа често доведува до нелојална конкуренција преку намалување на цените без економска оправданост, нереално прикажување на материјалниот трошок или негово рекалкулирање преку други услуги, самопромовирање за вршење на одредена услуга со пониска цена во однос на други ординации, доведување во заблуда на пациентите дека одредена услуга може да се изврши со пониска цена наводно без нарушување на квалитетот, девалвирање на колегијалноста во професијата, а сето тоа се одразува на квалитетот на укажаните услуги.

Во компаративното европско законодавство се настојува ценовникот за минимални цени да се регулира преку одредбите во закон за здравствена заштита, а типичен регионален пример е Хрватска, каде со овој закон е уредена надлежноста на комората за определување на најниската цена на здравствената услуга што се укажува во приватна ординација надвор од мрежата на здравствени установи.

Со предложената законска одредба се предлага една од задачите на Стоматолошката комора на Македонија да биде и донесувањето акт за утврдување на минималните цени на здравствените услуги кои пациентите ги плаќаат со лични средства. Како и сите други акти што ги донесува Комората, овој акт ќе се изработи, разгледа и оцени преку процедурите на внатрешните органи и тела пред да се донесе од Собранието

на Комората, што гарантира анализа на сите релевантни аспекти во оформувањето на цените за секоја конкретна услуга и отворена и транспарентна постапка за негово донесување.

Со донесувањето акт за утврдување на минималните цени на здравствените услуги кои пациентите ги плаќаат со лични средства, минималните цени за секоја поединечна услуга ќе се воспостават во зависност од реалните материјални трошоци и вложен труд и ќе важи за сите стоматолошки ординации што ја пружаат таа услуга, со што ќе се зајакне меѓусебното уважување и доверба меѓу докторите што ја пружаат услугата, ќе се овозможи еднаков пристап на пациентите до истата услуга во цела држава и ќе се унапреди посветеноста во правилно и квалитетно пружање на самата услуга.

